

Handläggare Shada Renström, stadsjurist

Justitiedepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.sefi.ofa.dof.remisser@regeringskansliet.se

Remissvar SOU 2025:101 Anpassningar till AI-förordningen

Mölnåls stad ("Staden") har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet *Anpassningar till AI-förordningen – Säker användning, effektiv kontroll och stöd för innovation* (SOU 2025:101).

Inledning

Staden delar utredningens bedömning att det krävs nationella kompletterande bestämmelser för att säkerställa ett fungerande genomförande av AI-förordningen. Staden konstaterar samtidigt att förslagen innebär nya skyldigheter och ansvar för kommuner i Sverige, vilka sammantaget kan få betydande organisatoriska och ekonomiska konsekvenser.

Utredningen innehåller en omfattande och komplex reglering. Mölnåls stad vill därför särskilt framhålla vikten av tydlighet, proportionalitet och förutsebarhet i tillämpningen gentemot kommuner.

Konsekvenser för svenska kommuner

Staden noterar att utredningen bedömer att de föreslagna nationella kompletterande bestämmelserna inte förväntas medföra några betydande ekonomiska konsekvenser för kommuner och regioner (avsnitt 16.9). Bedömningen grundas på att AI-förordningen är direkt tillämplig EU-rätt och att kommunerna därmed redan omfattas av regelverket oberoende av de nationella anpassningarna. Staden delar denna bedömning.

Utredningen medger samtidigt att kommuner, i sin roll som offentliga myndigheter och användare av AI-system, kan beröras organisatoriskt och administrativt av AI-förordningen, bland annat genom krav på dokumentation, riskhantering, mänsklig tillsyn och registrering för vissa typer av AI-system (avsnitt 16.9 samt kapitel 4). Staden instämmer i denna bedömning och delar uppfattningen att sådana konsekvenser i första hand följer av AI-förordningen som sådan och inte av de nationella kompletteringsförslagen.

Samtidigt vill staden framhålla att dessa krav i praktiken kan innebära påtagliga utmaningar för kommunal verksamhet, särskilt mot bakgrund av kommuners breda uppdrag, skilda organisatoriska förutsättningar och begränsade resurser. Detta gäller inte minst vid användning av AI-system inom verksamhetsområden som utbildning, socialtjänst, samhällsbyggnad

och intern administration, där AI-system i vissa fall kan omfattas av regleringen om hög risk (bilaga III till AI-förordningen (EU) 2024/1689).

Staden anser därför, i likhet med utredningen, att ett fungerande genomförande av AI-förordningen förutsätter tydlig nationell vägledning och samordning (kapitel 9 och 13). Sådant stöd är av särskild betydelse för kommuner i syfte att säkerställa en rättssäker, proportionerlig och ändamålsenlig tillämpning av regelverket.

Tillsyn och sanktioner gentemot kommuner

Utredningen föreslår att även offentliga myndigheter ska kunna bli föremål för ingripanden, inklusive sanktionsavgifter (kapitel 10).

Staden anser att tillämpningen av sanktionsbestämmelser gentemot kommuner bör präglas av en särskild och uttalad återhållsamhet. Sanktioner som riktas mot kommuner riskerar i praktiken att belasta den kommunala ekonomin och därmed indirekt påverka kommuninvånare och kvalitén på den kommunala servicen. Kommuninvånarna ska inte straffas för de fall rättsläget är oklart eller onödigt krångligt.

Mölnåls stad anser därför att:

- tillsynen gentemot kommuner i första hand bör vara förebyggande och stödjande, och
- sanktionsavgifter bör förbehållas fall av allvarliga eller upprepade överträdelser där kommunen haft faktisk möjlighet att påverka efterlevnaden.

Särskild hänsyn bör tas till situationer där kommunen använder AI-system som tillhandahålls av externa leverantörer och där kommunens möjlighet att påverka systemets utformning är begränsad.

När det gäller den föreslagna tillsynsstrukturen noterar staden att modellen med flera marknadskontrollmyndigheter riskerar att bli svåröverskådlig för kommunala verksamheter, särskilt där ett AI-system kan beröra flera sektorer samtidigt. Att Post- och telestyrelsen föreslås få ett övergripande samordningsansvar är positivt, men Staden anser att det är viktigt att detta ansvar också kommer till uttryck i praktiken. Det bör finnas en tydlig och sammanhållen kontaktväg för kommuner, åtminstone i initiala skeden, för att undvika parallella tillsynsförfaranden och motstridiga besked.

Behov av nationell vägledning

Staden instämmer i utredningens bedömning att det finns ett stort behov av samordning och vägledning. Kommunen vill särskilt framhålla behovet av praktiskt inriktad vägledning riktad till kommuner som användare av AI-system.

Vägledningen bör bland annat avse:

- bedömning av om ett AI-system omfattas av regleringen om hög risk,
- ansvarsfördelningen mellan kommun och leverantör, samt
- förhållandet mellan AI-förordningen och annan tillämplig lagstiftning, exempelvis dataskyddsregleringen.

Mölnåls stad anser att sådan vägledning bör tas fram i dialog med kommunsektorn.

Regulatoriska sandlådor

Vad gäller innovationsfrämjande åtgärder, inklusive förslaget om en nationell regulatorisk sandlåda för AI, välkomnar Staden att sådana instrument utvecklas. Samtidigt kan konstateras att kommunala verksamheter har andra förutsättningar än statliga myndigheter och privata aktörer att delta i sådana miljöer. Om sandlådor ska få reell betydelse för utvecklingen av AI i välfärdstjänster, bör det säkerställas att även kommuner ges faktiska möjligheter att delta, bland annat genom tydliga urvalskriterier, anpassade former för medverkan och tillgång till stödresurser. Det bör säkerställas att deltagande i sandlådor inte förutsätter resurser eller kompetens som i praktiken utesluter kommuner från att medverka.

Avslutande synpunkter

Staden anser sammanfattningsvis att betänkandet utgör ett relevant och ändamålsenligt underlag för det fortsatta genomförandet av AI-förordningen i svensk rätt. För att regelverket ska få avsedd effekt även inom kommunal verksamhet bedömer Staden dock att genomförandet fortsatt behöver präglas av proportionalitet, tydlig och enhetlig nationell vägledning samt hänsyn till kommuners särskilda förutsättningar och breda uppdrag. Kommuner fullgör ett omfattande uppdrag och ansvarar för verksamheter som i hög grad berör enskildas rättigheter och skyldigheter. Tillämpningen av AI-förordningen inom kommunal verksamhet aktualiserar därför frågor om rättssäkerhet, likabehandling och korrekt myndighetsutövning. Samtidigt bedömer staden att kommuner, i likhet med andra offentliga aktörer, har ett legitimt intresse av att kunna använda AI-baserade lösningar där detta är förenligt med gällande rätt och bidrar till en effektiv och ändamålsenlig verksamhet.

Mot denna bakgrund anser Staden att kommunernas perspektiv bör beaktas i det fortsatta lagstiftnings- och genomförandearbetet. Detta gäller särskilt

utformningen av nationell vägledning, tillsynens inriktning samt de praktiska förutsättningarna för kommuners deltagande i innovationsfrämjande åtgärder. Ett tydligt och samordnat statligt stöd bedöms vara en förutsättning för att AI-förordningen ska kunna tillämpas på ett rättssäkert och proportionerligt sätt inom kommunal sektor.

Mölnåls stad

Stefan Gustafsson
Kommunstyrelsens ordförande

Mio Saba
Stadsdirektör